

Special Report

จากการดำเนินงานตัวชี้วัด 4.19 ระดับความสำเร็จของการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศตามข้อตกลงระหว่างประเทศของกรมอนามัย ในรอบ 5 เดือนแรกนั้น ด้วยจุดมุ่งหมายในการผลักดันและสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งสรุปได้พิจารณาดำเนินการ 2 กรอบความร่วมมือ ได้แก่ ความร่วมมือระดับทวิภาคีไทย-สปป.ลาว และความร่วมมือระดับภูมิภาคอาเซียน มาใช้วัดระดับความสำเร็จของการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศตามข้อตกลงระหว่างประเทศ เพราะทั้ง 2 กรอบ ถือเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศในที่มีผลต่อทั้งความสัมพันธ์ในระดับภูมิภาค และแสดงถึงความเป็นผู้นำด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของกรมอนามัย ในประเด็นที่หยิบยกมาจัดทำเป็นเอกสารคู่มือ แนวทางระดับภูมิภาค หรือผลักดันให้เกิดความก้าวหน้าในภูมิภาค ดังนี้

1. การพัฒนาความร่วมมือทวิภาคีไทย-ลาว ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

ความเป็นมา

จากสถานการณ์ปัจจุบันประเด็นปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนและระบบสุขภาพของโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากปัญหาเดิมที่เกิดจากความด้อยพัฒนา เช่น การขาดสารอาหาร การขาดการสุขาภิบาลและสุขอนามัยที่ดี ปัญหาเรื่องอนามัยแม่และเด็ก โรคติดเชื้อต่างๆ ไปสู่ปัญหาสุขภาพในรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อน เช่น การระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ และโรคติดต่อจากสัตว์สู่มนุษย์ การดื้อยาปฏิชีวนะของเชื้อแบคทีเรียและไวรัส การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของสินค้าที่เป็นภัยต่อสุขภาพข้ามพรมแดนผ่านกลไกการค้าเสรีและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ส่งผลกระทบกับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม อันมีผลต่อสภาวะสุขภาพของประชาชนบริเวณชายแดนซึ่งปัญหาสุขภาพและภัยคุกคามความมั่นคงสุขภาพของมนุษย์เหล่านี้ ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยประเทศหนึ่งๆ ตามลำพังได้ ที่ผ่านมา ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้เริ่มดำเนินการแผนความร่วมมือระหว่างประเทศกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน และความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมจึงเป็นประเด็นสำคัญและเป็นหลักประกันสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ปลอดภัยของประชาชนแต่ละประเทศ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ชายแดนที่ประชาชนต้องไปมาหาสู่กันอย่างไร้พรมแดน การดำเนินการนำร่องในปี ๒๕๕6-2558 พบว่าภาคีเครือข่ายประเทศเพื่อนบ้านให้ความสำคัญและตระหนัก ถึงปัญหา Border Health เช่นเดียวกัน และต้องร่วมมือกันในหลายประเด็นหลัก จึงทำให้เกิดการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาการดำเนินงานความร่วมมือทวิภาคีไทย - สปป. ลาว ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นความร่วมมือไทย - สปป. ลาว ระหว่างกรมอนามัยกับกรมอนามัยและส่งเสริมสุขภาพแห่ง สปป. ลาว (Department of Hygiene and Health Promotion) โดยมีประชุมทุกปี ซึ่งจะสลับกันเป็นเจ้าภาพ เพื่อให้เกิดการ แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม อันจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาการ ดำเนินงานความร่วมมือของทั้งสองประเทศอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรมชัดเจน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 ได้มีการจัดทำ Joint Action Plan ปี 2020 แต่เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้การขับเคลื่อนแผนหยุดชะงัก ต่อมาในปี 2565 สถานการณ์การ

ระบาค่ผ่อนคลาย ศูนย์ความร่วมมือระหว่างประเทศ จึงได้ดำเนินการพัฒนาความร่วมมือและขับเคลื่อนอีกครั้ง ดังนี้

1. จัดทำคำสั่งกรมอนามัย คำสั่งที่ 1056/2565 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565 เรื่อง แต่งตั้ง คณะกรรมการบริหารและคณะทำงานความร่วมมือไทย-ลาว ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

2. ประชุมหารือกับ ดร.พอนทะวี โคตสีเมือง หัวหน้าพะแนก บอลิห่านแผนกาน กรมอนามัย (Dr. Phonetavy Khotsimeung, Director of Administrative and Planning Division) เมื่อวันที่ 2 มี.ค. 65 เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจแนวทางการขับเคลื่อนและ timeline

3. ปรับปรุงเอกสาร ร่าง Joint Action Plan เพื่อเตรียมสำหรับการประชุม และกำหนดแผนการทำงานต่อไป ดังนี้

3.1 วันที่ 16 มีนาคม 2566 ประชุมคณะทำงานความร่วมมือไทย-ลาว ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

3.2 ประชุมเชิงปฏิบัติการความร่วมมือไทย-ลาว ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (ระหว่างวันที่ 25 - 27 เมษายน 2566) ณ จังหวัดนครพนม

3.3 ประชุมความร่วมมือไทย-ลาว ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยเป็นการประชุมเพื่อให้การรับรอง Joint Action Plan กำหนดประชุมประมาณ เดือนมิถุนายน/กรกฎาคม 2566 ณ สปป.ลาว

3.4 ทั้งสองฝ่ายเริ่มดำเนินการตามแผน Joint Action Plan ภายหลังกการรับรองแผน

3.5 ติดตามกำกับกำกับการดำเนินงานขับเคลื่อนแผน ระยะ 6 เดือน/12 เดือน ตามกลไกที่กำหนด จากการพัฒนาความร่วมมือไทย-ลาว ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ที่ผ่านมา พบว่ามีข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรค และได้มีแนวทางแก้ไข ดังนี้

ข้อจำกัดปัญหาอุปสรรค	แนวทางแก้ไข
1. เนื่องจากใช้การประชุมรูปแบบออนไลน์ในการประสานงานระหว่างประเทศ จึงอาจมีข้อจำกัดเรื่องเทคโนโลยี สัญญาณขัดข้อง หรือไม่เสถียร	1. ประชุมหารือเป็นระยะ และใช้ช่องทางอื่นที่สามารถสื่อสารเพิ่มขึ้นได้เช่น การใช้ WhatsApp, E-mail
2. ความเข้าใจ และการเชื่อมโยงความเป็นมาอาจมีน้อย เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบงานความร่วมมือฯ ใหม่	2. ศึกษาทำความเข้าใจภาพรวมของความร่วมมือมากขึ้น รวมถึงร่วมกันหารือภายในกลุ่มงานเป็นระยะอย่างใกล้ชิด

2. การจัดทำเอกสาร Minimum Standards and Guidelines on Actions to Protect Children from Harmful Impact of Marketing of Food and Non-Alcoholic Beverages in the ASEAN Region

ความเป็นมา

ภาวะอ้วนในเด็กมีผลกระทบต่อเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสี่ยงต่อภาวะบกพร่องด้านสติปัญญา และการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ในอนาคต ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการตายก่อนวัยอันควรในปัจจุบัน จากรายงาน HDC กระทรวงสาธารณสุข ปี ๒๕๖๔ (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ กันยายน ๖๔) ยังพบเด็กอายุ ๖ - ๑๔ ปี มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน ร้อยละ ๑๑.๒ เด็กวัยรุ่น ๑๕ - ๑๘ ปี ร้อยละ ๑๓.๕ (เป้าหมายไม่เกิน ร้อยละ ๑๐) ซึ่งภาวะอ้วนในเด็กยังเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทย ซึ่งสหพันธ์โรคอ้วนโลก (World Obesity Federation: WOF) คาดการณ์ภาวะน้ำหนักเกินและอ้วนของผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ในปี ๒๕๗๓ ของประเทศไทย สูงกว่า ๓๐ % และ คาดการณ์ต้นทุนทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๗๓ สูงขึ้นถึงประมาณ ๔ แสนล้านบาท (US\$ ๑๒.๕๔ billion) สาเหตุสำคัญมาจากพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีปริมาณไขมัน น้ำตาล โซเดียมมากเกินไป (HFSS: High fat, sugar, and/or salt) เช่น ขนมขบเคี้ยว และเครื่องดื่มที่มีน้ำตาลเป็นส่วนผสม เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ภูมิภาคอาเซียนได้มีการยกประเด็นปัญหาด้านภาวะทุพโภชนาการอย่างต่อเนื่อง ผ่านปฏิญญา ASEAN Leaders Declaration on Ending All Forms of Malnutrition ภายใต้ ASEAN Health Cluster ๑: Promoting Healthy Lifestyle และได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านโภชนาการอาเซียนระหว่างปี ๒๕๖๑ - ๒๕๗๓ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านภาวะทุพโภชนาการในภูมิภาคอาเซียน และหนึ่งในกิจกรรมภายใต้แผนปฏิบัติการด้านโภชนาการคือ การจัดทำเอกสารมาตรฐานและแนวทางขั้นต่ำของการดำเนินการเพื่อปกป้องเด็กจากผลกระทบที่เป็นอันตรายจากการตลาดอาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ในภูมิภาคอาเซียน (Minimum Standards and Guidelines on Actions to Protect Children from Harmful Impact of Marketing of Food and Non-Alcoholic Beverages in the ASEAN Region) ซึ่งประเทศไทย โดยสำนักโภชนาการ กรมอนามัย เป็นเจ้าภาพการดำเนินการดังกล่าว โดยมีศูนย์ความร่วมมือระหว่างประเทศให้การสนับสนุนและประสานความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนและองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำเอกสารดังกล่าว

โดยการดำเนินการที่ผ่านมาในรอบปี ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖ ได้แก่

๑. สำนักโภชนาการและศูนย์ความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้ร่วมมือกับสำนักงานเลขาธิการอาเซียนและ UNICEF เพื่อขอความสนับสนุนทางเทคนิคในการจัดทำเอกสาร
๒. สำนักโภชนาการและศูนย์ความร่วมมือระหว่างประเทศ ร่วมกับ UNICEF จัดทำ Concept Note ของกิจกรรมการจัดทำเอกสาร Minimum Standards and Guidelines on Actions to Protect Children from Harmful Impact of Marketing of Food and Non-Alcoholic Beverages in the ASEAN Region
๓. รายงานความคืบหน้าในการประชุม ASEAN Health Cluster ๑ ครั้งที่ ๗ ระหว่างวันที่ ๓๑ มกราคม - ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
๔. ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการร่างเอกสารให้แล้วเสร็จ และขอรับรองเอกสารจากอาเซียน

.....